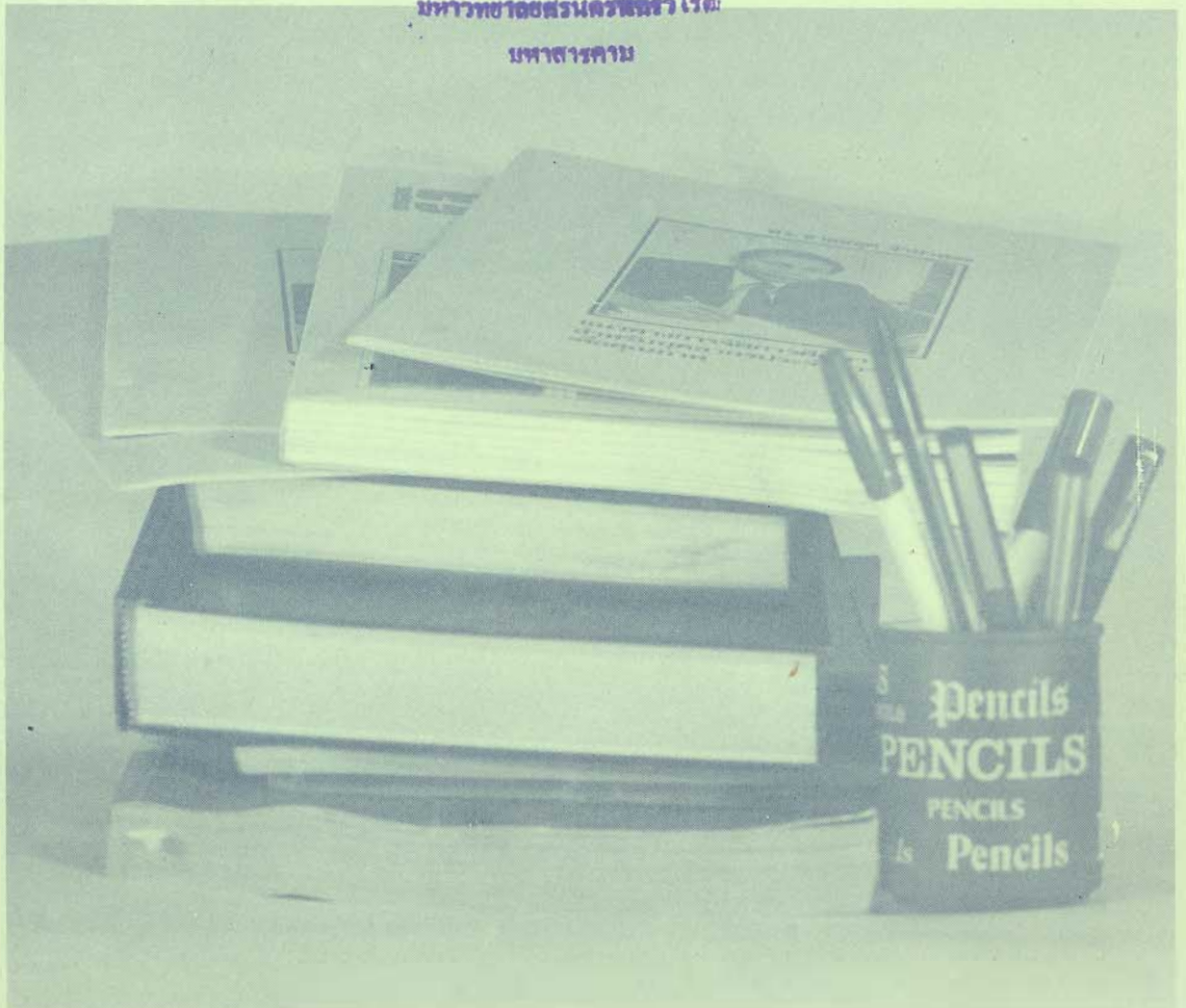

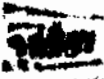

แนวคิดในการพัฒนาวิทยาลัยครู ให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชน

ดร. สายหยุด จำปาทอง
อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม

อธิบดีกรมการฯ จ.ฉะ. สายหยุด จำปาทอง

หนังสือ ศ.ร.ศ.ท. - น.ค.ก.ร.ศ.ร.
เลขที่เรื่อง PP 6518

12073507

แนวคิดในการพัฒนาวิทยาลัยครูให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชน

ดร.สายหยุด จำปาทอง

อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

สำนักงานเลขาธิการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม

บรรยายในการสัมมนาจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยครู พ.ศ. 2531 - 2535

ณ โรงแรมเฟิร์ส อ.เมือง จ.ภูเก็ต

18-22 เมษายน 2531

CI 021

แนวคิดในการพัฒนาวิทยาลัยครูให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชน

คำนำ

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันระดับสูงสุดในระบบการศึกษาที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาร เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถสูง ทักษะ และบริการวิชาการอันเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ประเทศใดที่การศึกษาระดับนี้มีความก้าวหน้ามากย่อมจะส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศนั้น ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง นวัตกรรมและ เทคโนโลยีอันมีประโยชน์ต่อการพัฒนาต่าง ๆ ล้วนก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับสถาบันอุดมศึกษาเสมอ ประเทศต่าง ๆ จึงให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อการศึกษาระดับนี้ในฐานะเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งเพื่อการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเป็นงานที่ค่อนข้างยุ่งยาก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยที่ต้องรับเอาวิทยาการจากประเทศเจริญแล้วเข้ามาเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเมื่อมีการส่งบุคลากรไปศึกษาจากต่างประเทศย่อมต้องศึกษาวิทยาการที่มีลักษณะเหมาะสมกับประเทศนั้น ๆ ครั้งเมื่อมีความรู้ นั้น ๆ มาถ่ายทอดในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศย่อมก่อให้เกิดผลในทางที่ดีและผลเสียตามมาด้วย ผลดีก็คือได้รับวิทยาการอันมีผลผลิตของวัฒนธรรม ประเทศอื่นเป็นเจ้าของของวิทยาการที่ประโยชน์ใดส่วนหนึ่ง แต่บางส่วนโดยเฉพาะเป็นวิทยาการที่ไม่เหมาะสมกับโลกของผลเสียที่ส่วนรวมตามมา เช่น เทคโนโลยีประหยักรแรงงาณัก จะก่อให้เกิดการว่างงานในประเทศที่ต้องการเทคโนโลยีประหยักรเช่นอย่างประเทศไทยที่เป็นประเทศเกษตรกรรม หรือแม้แต่การรับเอาและถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเทศเจริญแล้วย่อมส่งผลในทางทำลายวิถีชีวิตแบบไทยอยู่ไม่น้อย ผลที่เกิดขึ้นแน่จะไม่สามารถเพ่งเล็งมูลเหตุมาจากสถาบันอุดมศึกษาได้ทั้งหมด แต่ก็ไม้อาจจะหาค่าความรับผิดชอบนี้ไม่ได้ จึงมักจะเป็นประเด็นถกเถียงกันในหมู่นักอุดมศึกษาเสมอว่า สถาบันอุดมศึกษาควรพยายามหาวิทยาการประเทศเจริญแล้วให้ทันเพื่อทำให้สถาบันใดมาทรูฐานระหว่างประเทศ หรือจะมุ่งการมีวิทยาการที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาประเทศ

สำหรับวิทยาลัยครูนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 มุ่งเน้นบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างชัดเจน ซึ่งหมายถึงจะ เกี่ยวข้องกับวิทยาการที่สัมพันธ์หรือส่งผลกระทบพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นหลักนั่นเอง มีแผนงานโครงการในแผนดังกล่าวสื่อให้เห็นความโน้มเอียงไปทางนั้น อย่างไรก็ตามยังมีความไม่ชัดเจนในค่านักกระบวนการขั้นตอนของการก้าวไปสู่การเป็น "สถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่น" เท่าที่ควร รวมทั้งยังมีความหลากหลายในแนวความคิดและปฏิบัติจนในหลายโอกาสเริ่มมีความรู้สึกไม่แน่ใจในผลที่เกิดขึ้น ผู้เขียน

จึงจะขอแสดงความคิดเห็นที่อาจมีส่วนช่วยให้การตัดสินใจ เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อท้องถิ่นของวิทยาลัยครูมี
กระบวนการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยจะกล่าวถึงภูมิหลังและเงื่อนไข บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาและขั้นตอน
การพัฒนาเป็นลำดับไป

ภูมิหลังและเงื่อนไข

วิทยาลัยครู เป็นสถาบันอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศถึง 36 แห่ง อยู่ใน
กรุงเทพฯ เพียง 6 แห่ง และในส่วนภูมิภาค 30 แห่ง การที่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกรมการฝึกหัดครู
กระจายอยู่ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การจัดการอุดมศึกษาของกรมการฝึกหัดครูจะมีผล
กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมภูมิภาคอย่างมาก

ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้สนองตอบความต้องการของสังคมด้วยการขยายบริการ
การศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านปริมาณ ทั้งสาขาวิชาและจำนวน
ผู้เรียน การขยายบริการทางการศึกษาเช่นนี้ เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ระบบการศึกษาระดับอุดม-
ศึกษาต้องประสบกับปัญหา และความชัดเจนในบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อสังคม

สภาพปัญหาที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ คือความไม่สอดคล้อง ไม่สมดุลย์ และไม่ต่อเนื่องกันระหว่าง
ความต้องการแรงงาน ปริมาณแรงงานและคุณภาพของแรงงาน ปัญหาเช่นนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าการขยาย การให้
บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น มีปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากปัญหาด้านผลผลิตแล้ว หากมอง
ทางด้านการลงทุนของรัฐในการจัดการศึกษาแล้ว จะพบว่า รัฐบาลได้ใช้งบประมาณของประเทศปีละประมาณ
ร้อยละ 19-21 เพื่อการจัดการศึกษาและในจำนวนนี้ เป็นค่าจัดการอุดมศึกษาอยู่ถึงร้อยละ 12 ของงบประมาณ
การศึกษา นับว่ารัฐได้ลงทุนเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาก จึงจำเป็นที่จะต้องมาพิจารณากันว่า การจัดการ
ศึกษาระดับอุดมศึกษาขณะนี้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณค่าของการลงทุนหรือไม่ และจะมีแนวทางพัฒนา
อย่างไร

สำหรับวิทยาลัยครูนั้น นับตั้งแต่ได้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูฉบับที่ 1 (พ.ศ.2518)
มาใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2527) ทำให้วิทยาลัยครูต้องขยายภารกิจทางวิชาการออกไป
ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ซึ่งได้แก่ การผลิตบัณฑิตการอบรมบุคลากรประจำการ การวิจัย การทำ
บำรุงส่งเสริมศาสนา ศิลป และวัฒนธรรม รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่สังคมนั้นทำให้วิทยาลัยครูทำหน้าที่
ของสถาบันอุดมศึกษาอย่างสมบูรณ์เหมือนกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักดีว่า
อันตรายของสถาบันอุดมศึกษานั้น คือการขยายโดยขาดพื้นฐาน การเจริญเติบโต และการเจริญเติบโตที่
ปราศจากการวางแผน ดังนั้น กรมการฝึกหัดครูจึงจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เพื่อรองรับการขยายภารกิจทางวิชาการของวิทยาลัยครู โดยมุ่งหวังที่จะให้แผนพัฒนา การศึกษาระยะที่ 6 เป็นแนวทางการปฏิรูปภารกิจของวิทยาลัยครูอย่างมีคุณภาพ ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดทาง ฐานะงบประมาณและบุคลากร

จุดมุ่งหมายสำคัญของแผนพัฒนาดังกล่าว เน้นด้านคุณภาพและ เน้นการ เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อ ชุมชน ทั้งนี้ เพราะพิจารณาภูมิหลังของวิทยาลัยครูทั้งหลายแล้วโดยานประสบการณ์ของการรับรัฐวิสาหกิจและ มีส่วนช่วยแก้ไขทั้งโดยตรงและโดยอ้อมตลอดมานอกเหนือจากการ เป็นสถาบันการศึกษาอย่าง เป็นที่เข้าใจกัน ที่สำคัญก็คือการ เข้าไปมีส่วนการแก้ปัญหาชนบท ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยเข้าไป มีส่วนในนามของโครงการฝึกหัดครูชนบทที่เริ่มดำเนินการภายหลังตั้งกรมการฝึกหัดครู ใน พ.ศ. 2497 ไม นานนัก เพื่อให้ไครครูที่มีความรักในชีวิตชนบท มีความเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ผลพวงจาก โครงการนี้ทำให้ไครครูที่เป็นกำลังสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาชนบทอยู่ในปัจจุบัน แม้ปัจจุบันนี้ผลิตผลของวิทยาลัยครูจะมีไครมีผลิตผลด้านครุภัณฑ์แล้ว แต่ยังมีผลิตผลในสาขาวิชาต่าง ๆ อีกด้วย นั้นยอมแสดงขอบเขตของความรับผิดชอบต่อสังคมย่อยขยายออกไปด้วย

ความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งถือเป็น เงื่อนไขสำคัญในการแสดงบทบาทของวิทยาลัยครูคือ งานวิชาการ ที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับสูง ทั้งยังต้องรับผิดชอบต่อภารกิจงานทำของชุมชนการศึกษา ในการใช้ศักยภาพของความเป็นทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มที่ และที่สำคัญจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ ทุกวันนี้ มีความก้าวหน้าค่อนข้างรวดเร็วทางด้านวัตถุ เพื่อสนองความต้องการโดยไม่มีขอบเขตจำกัดจนส่งผล กระทบต่อคุณธรรมของคนในสังคมอย่างเห็นได้ชัด มีการแข่งขันกันให้ใครมาซึ่งสิ่งที่ต้องการบริโภค แม้จะควยวิธี ที่ไม่สุจริตและไม่เป็นธรรมและที่น่าสัง เกตก็คือว่าสิ่งที่นำมาบริโภคนั้นจำนวนไม่น้อย ทองอาศัยสติปัญญาของ ประเทศเจริญแล้ว จึงนับเป็นภาระ "หนัก" ที่ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน และแน่นอนวิทยาลัยครูในฐานะสถาบัน อุดมศึกษา จำเป็นต้องมีส่วนรับเป็น เงื่อนไขของความรับผิดชอบต่อสังคม

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา

เพื่อเป็นฐานของการกล่าวถึงแนวคิดพัฒนาวิทยาลัยครูต่อไปจะขอนำบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา มาเสนอไว้พอสังเขป

สถาบันอุดมศึกษาที่คือ สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ และวัฒนธรรมของสังคมไปสู่ สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม เตรียมคนรุ่นใหม่ออกไปรับผิดชอบต่อสังคม และประสบความสำเร็จของชีวิต เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาระดับและประเภทอื่น ๆ อย่างไรก็ตามสถาบันอุดมศึกษาก็มีลักษณะ เตนที่จะบ่งชี้ให้เห็นความ แตกต่างออกไปจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อยู่หลายประการ กล่าวคือ

1. มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่
2. มุ่งผลิตผู้ประกอบการวิชาชีพชั้นสูง
3. มุ่งนำและพัฒนาสังคมมากกว่ารับใช้สังคม
4. มุ่งความล้ำลึก และเป็นเลิศทางวิชาการ

มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หน้าที่ของสถาบันการศึกษา คือการจัดการศึกษา หรือการถ่ายทอดความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) ที่มีอยู่ทั้งที่เป็นสากล (Universal Knowledge) และที่เป็นความรู้เฉพาะถิ่น (Local Knowledge) ไปสู่ผู้เรียนหรือสมาชิกคนใหม่ของสังคม ความรู้อย่างนั้นก็เกิดขึ้นมานานับพันปีแล้ว อย่างเช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ โรงเรียนก็สั่งสอนถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่อีกแล้ว รุ่นเล่าโดยไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาแต่อย่างใดซึ่งความรู้เหล่านี้ก็เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและต่อสังคม แต่ไม่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้น ความรู้ใหม่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม และเป็นการปรับผู้เรียนให้สามารถดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ดี

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่นำความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) มาผสมผสาน และคิดค้นคิดแปลงทดลอง จนได้ความรู้ใหม่ (New Knowledge) ขึ้น วิธีการเช่นนี้เรียกว่าการวิจัย (Research) ความรู้ใหม่ที่ได้นั้น เช่น การวิจัยค้นคว้าทางการแพทย์ การสื่อสาร เครื่องจักรกลต่าง ๆ จะนำไปพัฒนาสังคม ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

มุ่งผลิตผู้ประกอบการวิชาชีพชั้นสูง สถาบันอุดมศึกษามุ่งผลิตบุคคลที่จะออกไปประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ความรู้ ความคิด คุณธรรม ความชำนาญในวิธีการขั้นสูง ที่เกิดจากการอบรม สั่งสอน และฝึกปฏิบัติทั้งในสถาบันและนอกสถาบันเป็นเวลายาวนาน รวมทั้งมีความรู้พื้นฐานที่จะพัฒนา หรือค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาชีพนั้นต่อไปได้ โดยทั่วไปแล้ว จะถือว่าการศึกษาค้นคว้าระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นวิชาชีพชั้นสูง

มุ่งนำและพัฒนาสังคมมากกว่ารับใช้สังคม สถาบันการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป จะถ่ายทอดความรู้ปัจจุบันให้แก่ผู้เรียนเพื่อไปรับใช้หรือเป็นเครื่องมือของชุมชน แต่สำหรับอุดมศึกษาผลิตหรือบัณฑิตที่ออกไปจะต้องเป็นผู้นำของสังคม จึงต้องการความรู้เดิมและความรู้ใหม่ที่สถาบันผลิตขึ้น เพื่อการถ่ายทอดให้แก่ศึกษาปกติและบริการแก่บุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในทางสังคม จนปัญหาต่าง ๆ ลดน้อยถอยลงไปสู่สังคมที่พัฒนาอย่างแท้จริงได้

มุ่งความล้ำลึกและเป็นเลิศทางวิชาการ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาต้องทำหน้าที่วิจัยหาความรู้ใหม่ ผู้ที่จะทำการวิจัยได้คือนั้น จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) อย่างดีก่อน แล้วจึงจะไขความรู้ปัจจุบันไปผสมผสานบูรณาการคิดค้นทดลอง เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่

(New Knowledge) ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นให้ยูเรียนมีความรู้ปัจจุบันอย่างล้าลึก และมีความคิดอย่างมีระบบ จนกระทั่งสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้

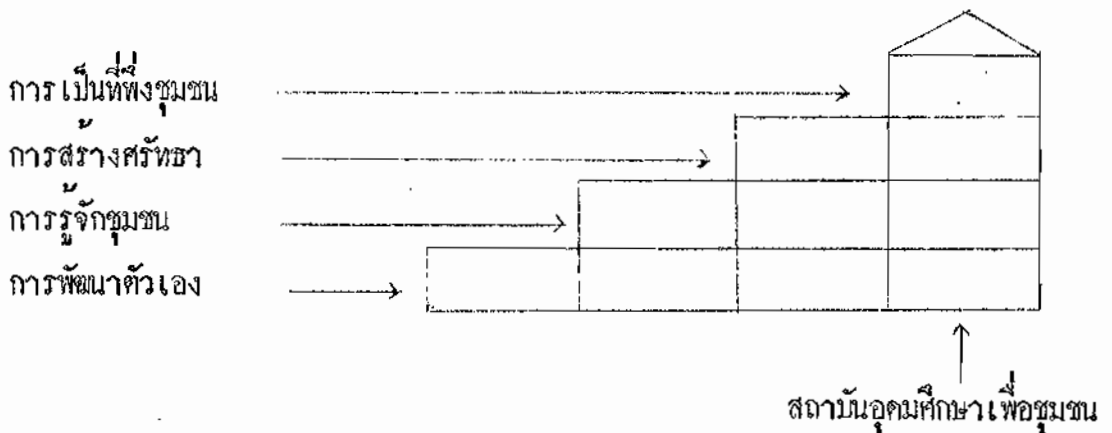
ที่กล่าวมาทั้ง 4 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบเด่น ๆ ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาแตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาระดับ และประเภทอื่น ๆ

โดยสรุปสถาบันอุดมศึกษาตั้งขึ้นมา และดำรงอยู่เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลได้ศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม โดยสถาบันมีหน้าที่สอน วิจัย และบริการวิชาการและบทบาทของสถาบัน อุดมศึกษาที่แท้จริงก็คือ องค์กรนำการเปลี่ยนแปลง หรือยกระดับคุณภาพของสังคม

ขั้นตอนการพัฒนา

จากบทบาทและเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้ว ทำให้การดำเนินการกิจของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเป็นไปโดยรอบคอบ จะต้องมีความแจ่มชัดว่ากำลังทำอะไรเพื่ออะไร รวมทั้งแน่ใจควยว่าการดำเนินการนั้นจะต้องไม่ส่งผลข้างเคียงส่งผลเสียหายต่อส่วนรวม และเพื่อให้วิทยาลัยครูสามารถดำเนินการได้เช่นนี้จะขอเสนอขั้นตอนของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชน 4 ขั้นตอน ตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ ขั้นตอนการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนการพัฒนาตามแผนภูมิมี่มีลักษณะที่ต่อเนื่องในตัวเองและมีความเกี่ยวข้องของระหว่างขั้นด้วยกัน กล่าวคือ ในขณะที่ผ่านขั้นตอนไปตามลำดับนั้น ขั้นตอนกัน ๆ ยังจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไป เพื่อให้เห็นแนวทางชัดเจนขึ้นจะขอขยายความแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นการพัฒนาตัวเอง

เรื่องของการพัฒนาตัวเองนี้มีความสำคัญสำหรับทุกคน เฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นองค์กร เช่น สถาบันการศึกษาย่อมจะต้องเอาใจใส่ในการพัฒนาตัวเองเป็นพิเศษ เพราะผลงานของสถาบันการศึกษานั้น

ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมสูง การพัฒนาตัวเองจะช่วยให้มีความมั่นใจที่จะรับผิดชอบในผลกระทบนั้นยิ่งขึ้น ที่สำคัญ สถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นชุมชนของผู้มีความรู้ เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลทั่วไป จึงยากที่จะมีบุคคลหรือสถาบันอื่น ๆ มาชี้นำสถาบันอุดมศึกษาให้พัฒนาไปในทิศทางต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษานั้นเอง ชอบที่จะต้องมีความสำนึกในการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา และต้องยอมรับภารกิจในการพัฒนาตัวเอง เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง

การพัฒนาตัวเองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการเอาใจใส่ติดตามประเมินผลตัวเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อเฝ้าระวังความถดถอยและขอมกพรองที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ภารกิจในการประเมินผลจึงนับเป็นภารกิจที่แยกไม่ออกจากการพัฒนา

เพื่อให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนขึ้นจะขอเสนอแนวทางประเมินและพัฒนาตัวเอง 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับวิทยาลัย

ระดับบุคคล เป็นระดับอาจารย์แต่ละคนในวิทยาลัยครู ซึ่งแต่ละคนมีความสำคัญต่องานวิชาการ 3 ลักษณะ คือ (1) เป็นผู้นำความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) มาสู่วิทยาลัยตามระดับความรู้ที่ได้เรียนมา เช่น จบปริญญาตรี โท หรือเอก หรืออบรมก็จะนำความรู้นั้น ๆ คิดตัวมา (2) เป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ (New Knowledge) มาสู่วิทยาลัย โดยการค้นคว้าวิจัย และ (3) ถ่ายทอดความรู้ ทั้งความรู้ปัจจุบันและความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน ซึ่งความสามารถในการสอนถ่ายทอดความรู้นั้นเป็นเรื่องสำคัญ จะต้องรู้จักใช้เทคนิค วิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม ดังนั้น คุณภาพของวิชาการที่ปรากฏออกมาสู่สังคม โดยแสดงออกทางผลงานทางวิชาการ หรือคุณภาพของบัณฑิตนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นการพัฒนาวิชาการที่การพัฒนาอาจารย์ การพัฒนาอาจารย์มีแนวทางดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดโปรแกรมพัฒนาอาจารย์ ซึ่งอาจจะได้มาจาก ผลการสำรวจความต้องการการพัฒนาของอาจารย์ หรือจากผลการประเมินผลอาจารย์ โดยภาควิชาหรือโดยนักศึกษา
2. จัดบริการพัฒนาอาจารย์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล กิจกรรมพัฒนาอาจารย์อาจมีดังนี้ เช่น

1. กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ปัจจุบันของอาจารย์
 - 1.1 ลาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
 - 1.2 คุงาน
 - 1.3 เรียนแบบ audit
 - 1.4 ร่วมฟังการป้องกันวิทยานิพนธ์ของนักศึกษามัธยมศึกษาโท, เอก
 - 1.5 ตั้งกลุ่มศึกษาพิเศษสำหรับอาจารย์ที่สนใจ
 - 1.6 เป็นสมาชิกสมาคมทางวิชาการ, ชมรมหนังสือ

- 1.7 ศึกษาวิชาสาขาอื่น ๆ เพิ่มเติม
2. กิจกรรมเพื่อพัฒนาการแสวงหาความรู้ใหม่
 - 2.1 ประชุมปฏิบัติการในเรื่องที่จำเป็นสำหรับการวิจัย เช่น การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย การใช้สถิติเพื่อการวิจัย เป็นต้น
 - 2.2 สนับสนุนการวิจัยโดยหาทุนจากภายนอกวิทยาลัย
 - 2.3 ลาพักเพื่อทำการวิจัย
 - 2.4 ประชุมเชิงวิชาการ (Symposium) เพื่อเสนอผลงานวิจัย
 - 2.5 ตั้งกลุ่มเพื่อทำการวิจัยเป็นคณะ
 - 2.6 ส่งเสริมให้เขียนบทความลงในวารสาร โดยใช้ผลงานวิจัยต่าง ๆ สนับสนุน
3. กิจกรรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน การถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์
 - 3.1 จัดบริการสนทนาเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนในหอเฉพาะ
 - 3.2 จัดให้มีการสังเกตการสอนของเพื่อนอาจารย์
 - 3.3 จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนในแต่ละสาขาวิชา
 - 3.4 จัดประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะต่าง ๆ ในการสอน
 - 3.5 คู่มือสอนสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
 - 3.6 จัดบริการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญเมื่ออาจารย์ร้องขอ

นอกเหนือจากการพัฒนาด้านวิชาการในระดับบุคคลแล้ว ด้านคุณธรรมเป็นอีกด้านหนึ่งที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นด้านที่มีปัญหาในสังคมปัจจุบัน และสถาบันอุดมศึกษาจะต้องแสดงภาวะผู้นำที่จะยกระดับคุณธรรมของทุกคนในสังคมให้สูงขึ้นตามลำดับ เมื่แต่ละสถาบันจะได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่หากต้องการจะพัฒนาสถาบันให้ก้าวหน้าโดยรวดเร็วก็จำเป็นจะต้องเร่งพัฒนาคุณธรรมให้เร็วขึ้น

การพัฒนาคนนั้นไม่ขอเสนอแนะวิธีการโดยเฉพาะเจาะจง แต่ควรที่จะแทรกไว้เสมอในแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่กล่าวมาแล้ว และใช้มาตรการในการบริหารที่เข้มงวดขึ้นเพื่อทรงไว้ซึ่งความเป็นผู้มีคุณธรรมของคณาจารย์ในวิทยาลัยครู

ปัญหาอยู่ที่ว่าในการพัฒนาคนคุณธรรมนั้น จะมีอะไร เป็นเครื่องชี้วัดหรือเป็น เกณฑ์ขั้นต่ำที่แสดงว่า คณาจารย์อยู่ในกรอบของคุณธรรมที่พึงยอมรับได้ คำตอบที่ทราบกันทั่วไปคือศีลธรรมในศาสนาที่แต่ละคนนับถือ นั่นเอง หรือจะกล่าวให้เป็นกลาง ผู้เขียนมีความเห็นว่า การไม่เป็นทาสอบายมุข น่าจะเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำและ สิ่งที่แสดงความเป็นผู้มีคุณธรรมชัดเจนขึ้น ได้แก่ ความเป็นผู้เสียสละหรือไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งหากคณาจารย์ในวิทยาลัยครูมีคุณสมบัติเช่นนี้ ความหวังการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนที่สมบูรณ์ของวิทยาลัยครูจะอยู่ไม่ไกลนัก

ระดับกลุ่มบุคคล เป็นระดับของการบริหารองค์กรภายในวิทยาลัย ซึ่งจะต้องคำนึงว่า สถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นสังคมวิชาการ องค์กรวิชาการที่มีลักษณะเฉพาะก็คือ ภาควิชาหรือกล่าวได้ว่า ภาควิชาคือตัวแทนของสาขาวิชา ภาควิชาเป็นที่รวมของอาจารย์ที่มีความรู้ในสาขาเดียวกัน ภาควิชาเป็นหน่วยปฏิบัติการทางวิชาการเฉพาะทาง (Specialized field) ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ จะมีลักษณะในการบริหารวิชาการ ดังนี้

1. มีอิสระทางวิชาการสูง (High degree of autonomy) อาจารย์ภาควิชา คณะวิชา จะได้รับการกระจายอำนาจจากสถาบันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะภาควิชาเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่งในแง่คุณภาพของวิชาการในสาขาวิชานั้น ๆ
 2. ทุกองค์กรในสถาบันจะเป็นหน่วยผลิต (Productive Unit) นับตั้งแต่อาจารย์ ภาควิชา คณะวิชา ศูนย์ทางวิชาการ จะมีผลผลิตของตนออกมาอย่างชัดเจน เช่น อาจารย์จะมีผลงานวิจัย ตำรา เป็นต้น
 3. มีศูนย์รวมในการบริการ แขมแข็ง การบริการให้กับหน่วยงานทางวิชาการทางสถาบันต้องจัดหน่วยงานสนับสนุนโดยเฉพาะจะรวมไว้ส่วนกลางไม่กระจายไปตามภาควิชา คณะวิชา ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการสนับสนุนงานวิชาการ
 4. มีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างการทำเนิงานของสถาบันกับสังคม การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษานั้น จะเชื่อมซึ่งกันและกันตลอดเวลาระหว่างสถาบันกับสังคม เพราะถือว่าสถาบันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาและส่งเสริมลักษณะทั้ง 4 ลักษณะนี้ โดยอาศัยพื้นฐานของการพัฒนาระดับบุคคลที่กล่าวมาแล้ว เพื่อที่องค์กรในระดับกลุ่มบุคคลจะได้ทำหน้าที่ในการผลิตหรือแสวงหาความรู้ใหม่ การผลิตผู้ประกอบการอาชีพชั้นสูง การพัฒนาสังคมและการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยอย่างแท้จริงต่อไป

ระดับวิทยาลัย การพัฒนาตัวเองระดับวิทยาลัยนี้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกจากระดับบุคคลและกลุ่มบุคคลที่กล่าวมาแล้ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การพัฒนาระดับนี้จะต้องอิงอาศัยทั้งสองระดับที่กล่าวมานั้นนั่นเอง โดยจุดเน้นของระดับนี้มุ่งที่ความสัมพันธ์กับบุคคลและองค์กรภายนอกวิทยาลัย เพื่อที่จะได้เป็นน้ำเสียง (school tone) สนับสนุนให้วิทยาลัยแสดงบทบาททำให้ชุมชนพัฒนาไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนาต่อไป

การพัฒนาระดับนี้จะต้องอาศัยองค์กรที่กล่าวถึงมาแล้วในระดับกลุ่มบุคคลข้อ 4 คือ องค์กรที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันกับสังคมภายนอกประกอบด้วยภาวะผู้นำ (leadership) ของบุคลากรระดับต่าง ๆ ของสถาบันจึงจะช่วยให้เกิดการยอมรับในสถาบันที่แท้จริงได้

กล่าวโดยสรุปของการพัฒนาตัวเองซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องตลอดไป แม้จะมีการพัฒนาไปจนถึงขั้นที่สูงขึ้นแล้วก็ตาม ขั้นที่ระบุเป็นเพียงหลักชัย (milestone) ให้เป็นที่สังเกตสถานะการพัฒนาศาสนาเท่านั้น แต่แกนสารของการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่การพัฒนาในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และวิทยาลัยอยู่นั่นเอง แต่อยู่ในสภาพที่สูงขึ้นตามลำดับ

ขั้นการรู้จักชุมชน

ขั้นนี้เป็นขั้นที่สถาบันเริ่มเปิดประตูออกสู่ชุมชน เป็นประตูที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อย่างลึกซึ้ง และเป็นทางออกสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนที่แท้จริง

การเปิดประตู เปิดเมื่อการพัฒนาตัวเองที่กล่าวมาแล้วดำเนินมาถึงขั้นที่สถาบันมีจุดอ่อนแอที่สุดหรือไม่มีเลย ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลลบอันเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น ตรงกันข้ามวิทยาลัยหรือสถาบันกลับมีจุดเด่นที่นำศรัทธาเป็นอันมาก แต่โปรดเข้าใจว่าการสร้างความสัมพันธ์ในขั้นนี้มีมุ่งเพื่อการสร้างศรัทธา หากแต่ศรัทธานั้นเป็นผลพลอยได้ จุดมุ่งหมายที่แท้จริงจะอยู่ที่การที่วิทยาลัยมีสารสนเทศ ชุมชนหรือข้อมูลชุมชนที่จะได้บรรจบกันกับข้อมูลทางวิชาการอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสร้างศรัทธาเป็นการถาวรในโอกาสต่อไป

ถ้ามีสารสนเทศชุมชนจำเป็นต่อการใดมา จัดกระทำ และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศชุมชนอย่างมีระบบ การจะดำเนินการได้เช่นนั้นจำเป็นต่อมีองค์กรสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งจะขอเสนอแนวทาง 3 ประการ คือ การสร้างอุดมการณ์ การใช้งานปกติเป็นสื่อ และการสร้างศูนย์สารสนเทศของสถาบัน

การสร้างอุดมการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานเพื่อชุมชน เพราะการสร้างอุดมการณ์เป็นการจูงใจภายใน (intrinsic motivation) อันเป็นยอดปรารถนาที่ผู้บริหารทั่วไปที่จะก่อให้เกิดขึ้น เพราะเป็นการจูงใจสำคัญให้ทุกคนทำงานด้วยการทุ่มตัวของตัวเองอย่างเสียสละ เป็นการทำให้องค์กรที่บุคลากรประเภทนี้เป็นองค์กรที่มีวิญญานและเคลื่อนไหว (dynamic) ตลอดเวลา

การดำเนินการจูงใจให้บุคลากรมีอุดมการณ์เพื่อชุมชน มีความทุกข์เคียดรอนกันปัญหาของชุมชนนี้ ควรดำเนินการด้วยความช่วยเหลือของนักจิตวิทยา แต่โปรดแยกกันให้ขาดจากหรือลดวงวนการกระทำในรูปของการปลุกกระดม ควรกระทำด้วยปัญญา สร้างสรรค์และสันติวิธี ซึ่งหาทำได้โดยทำให้มีผู้มีอุดมการณ์มากขึ้น อุดมการณ์จะเป็นกุญแจไขความสัมพันธ์ของสถาบันกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

เมื่อบุคลากรอาจารย์มีอุดมการณ์ สถาบันจะค้นหาช่องทางที่จะให้แต่ละคนได้ทำงานตาม

อุดมการณ์ และช่องทางที่คัดการ ใช้งานปกติเป็นสื่อ หรือช่องทางของการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่ความ
สัมพันธ์ที่ดีและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน งานปกติที่เหมาะสมคืองานที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่
บุคลากรแต่ละคนรับผิดชอบ วิธีการที่ควรกระทำที่แต่ละคนพยายามเก็บข้อมูลชุมชนในเชิงบริการของสถานศึกษา
ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่ตนเองรอบรู้ เช่น อาจารย์ในภาควิชาเศรษฐศาสตร์ เก็บข้อมูลด้านเศรษฐกิจ
อาจารย์ในภาควิชาประวัติศาสตร์ เก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น แล้วทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
เช่นนี้จะทำให้ได้ ฐานข้อมูลชุมชน ที่ช่วยให้สถาบันมีบทบาทอย่างสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนต่อไป

การที่บุคลากร อาจารย์แต่ละภาควิชาเข้าไปสัมผัสข้อมูลชุมชนในค่านที่ตนถนัด ไม่เพียงแต่ช่วย
ให้ข้อมูลเท่านั้น ยังเป็นการทำให้วิทยาการในสาขาที่สอนมีความหมายยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นช่องทางของการ
เผยแพร่ความรู้ได้อีกด้วย และหากได้ไปคลุกคลีบุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน แต่ไม่ได้เป็นครูอาจารย์ก็จะได้
ความสัมพันธ์เชิงวิชาชีพ ซึ่งอาจจะนำไปสู่การจัดมีสมาคมวิชาชีพของท้องถิ่นขึ้นได้ และสมาคมวิชาชีพท้องถิ่น
นี้เองจะเป็นองค์กรจัดตั้งที่จะให้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาวิชาการค่านนั้นและการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

การจัดตั้งศูนย์สารสนเทศของสถาบัน ข้อมูลหรือสารสนเทศต้องการให้มีการจัดเก็บอย่างมีระบบ
และต่อเนื่อง มีการจัดกระทำที่รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ เพื่อการใช้งานอย่างทันสมัยที่ทั้งข้อมูลในสถาน
ศึกษาและข้อมูลชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละสถานศึกษาจะต้องมีการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศขึ้น เพื่อ
รองรับภารกิจดังกล่าว โดยที่ศูนย์ดังกล่าวจะต้องมีลักษณะเด่นอย่างน้อยสองประการ คือ มีการวางระบบเพื่อ
ให้ใครมาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องและทันการณ์กับการมีระบบการจัดกระทำที่รวดเร็ว แม่นยำ ซึ่งอาจเพียง
ไม่พอที่จะต้องใช้คอมพิวเตอร์ในระบบงานนี้ หากได้เช่นนี้จะช่วยให้วิทยาลัยบริหารงานอย่างรู้เขา(ชุมชน)
และรู้เรา(วิทยาลัย) อันจะนำไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนสมบูรณ์ขึ้นตามลำดับ และเมื่อองค์กรนี้
มีบทบาทร่วมกับองค์กรที่เชื่อมโยงบทบาทของสถาบันกับชุมชนที่กล่าวถึงในขั้นที่แล้วจะมีความหมายในเชิงพัฒนา
เป็นอย่างดี

ขั้นการสร้างศรีวิชา

ขั้นนี้เป็นขั้นที่สามของการพัฒนาวิทยาลัยครูไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนที่แท้จริง โดย
ที่ในขั้นแรกเป็นขั้นของการตั้งหลักในการพัฒนาตัวเอง และเมื่อพัฒนาตัวเองได้ในระดับหนึ่งจึงก้าวออกไป
สัมผัสหรือรู้จักชุมชนอย่างลุ่มลึกถึงขั้นการจัดตั้งระบบสารสนเทศชุมชนที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการพัฒนา
ตัวเองที่ระดับก้าวหน้าขึ้นตามลำดับทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ครั้นมาถึงขั้นนี้ มีเป็นระยะที่สถาบันได้มีข้อมูลชุมชนที่กว้างขวางลุ่มลึกมากพอ ขณะเดียวกัน
สถาบันได้พัฒนาตัวเองมาถึงขั้นวุฒิความรู้ได้พอสมควรและสามารถทำการส่งสอนอบรมนักศึกษาได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ จึงสมควรที่จะมีการผลิตความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนโดยตรงในรูปของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้ ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหา (problem oriented) ของชุมชน ซึ่งจะขอยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 จากข้อมูลชุมชนหนึ่งพบว่าประชาชนเป็นโรคขาดธาตุอาหารกันมาก อาจารย์ในภาควิชาเกษตรกรรมศาสตร์ จึงได้ทำวิจัยเพื่อตรวจสอบว่าที่เป็นโรคขาดธาตุอาหารนั้นเป็นเพราะอะไร และได้พบว่า ส่วนผสมและวิธีการปรุงอาหารทำให้ได้สารอาหารไม่ครบ จากนั้นคณะอาจารย์จึงได้ปรับส่วนผสมและวิธีการปรุงทั้งชายและสะควกกว่าเดิม แครสชาติถูกรสนิยม (โดยการทดสอบ) ของคนในท้องถิ่นแล้วเผยแพร่ไปยังชุมชนหรือจังหวัดนั้น ที่ระยะเวลาไปพอสมควรอาจมีการวิจัยประเมินผล เพื่อทราบแนวโน้มของสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น

ตัวอย่างที่ 2 เกี่ยวข้องกับตัวอย่างที่ 1 พบว่ามีประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ขาดธาตุอาหาร เพราะไม่มีความสามารถจะหาอาหารมาบริโภคได้ เพราะยากจนและพบต่อไปอีกว่าที่ยากจนเพราะผลผลิตต่ำเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น อาจารย์ที่สอนวิชาพัฒนาชุมชนกับอาจารย์ภาควิชาเกษตร จึงได้ทำโครงการร่วมกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง ในการที่จะก่อให้เกิด "การเพิ่มผลผลิต" ได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างที่ 3 จากตัวอย่างที่ 2 พบว่าประชาชนส่วนหนึ่ง ไม่น่าแปลกที่ทำผลผลิตได้สูงแต่ไม่อาจจะสร้างรายได้ที่พอเพียงกับการบริโภคได้ เพราะการจำหน่ายผลผลิตไม่ไครราคา ดังนั้น อาจารย์ในคณะวิชาวิทยาการจัดการจึงได้อาศัยข้อมูลบางส่วนที่ผ่านการวิจัยรูปแบบของการจัดการที่เป็นไปได้สำหรับท้องถิ่นนั้น เพื่อนำเสนอส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ต่อไป

การดำเนินการทั้ง 3 ตัวอย่างนี้ ก็ด้วยตระหนักว่า วิชาการโดยตัวมันเองไม่ว่าจะเป็นความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) หรือความรู้ใหม่ที่ได้อาจจากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จะไม่มีคุณ หรือโทษต่อสังคม ความรู้เป็นเพียงสื่อ (mean) มีไชนผล (end) ดังนั้น ความรู้จะมีคุณหรือโทษก็ขึ้นอยู่กับการนำมาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์หรือท้องถิ่น การดำเนินการวิจัยและพัฒนาจะช่วยให้การประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีโทษน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิจัยและพัฒนานั้นจะต้องถือหลักการต่อไปนี้

1. ต้องมีความเชื่อในการพัฒนาโดยศักยภาพภายใน (Endogenous Development) ท้องถิ่นสามารถพัฒนาตนเองด้วยทรัพยากรที่มีอยู่หากหาวิธีการที่เหมาะสมได้และเชื่อว่าวิธีการแก้ปัญหาไม่ใช่นำเขา
2. รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการสำรวจ จัดบันทึก
3. หากคำตอบในการแก้ปัญหาด้วยระเบียบวิธีวิจัยอย่างรัดกุม

ประสิทธิภาพ จึงสมควรที่จะมีการผลิตความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนโดยตรงในรูปของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้ ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหา (problem oriented) ของชุมชน ซึ่งจะขอยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 จากข้อมูลชุมชนหนึ่งพบว่าประชาชนเป็นโรคขาดธาตุอาหารกันมากอาจารย์ในภาควิชาคหกรรมศาสตร์ จึงได้ทำวิจัยเพื่อตรวจสอบว่าที่เป็นโรคขาดธาตุอาหารนั้นเป็นเพราะอะไร และได้พบว่า ส่วนผสมและวิธีการปรุงอาหารทำให้ได้สารอาหารไม่ครบ จากนั้นคณะอาจารย์จึงได้ปรับส่วนผสมและวิธีการปรุงที่ง่ายและสะดวกกว่าเค็ม แทรกธาตุถูกรสนิยม (โดยการทดสอบ) ของคนในท้องถิ่นแล้วเผยแพร่ไปยังชุมชนหรือจังหวัดนั้น ทั้งระยะเวลาไปพอสมควรอาจมีการวิจัยประเมินผลเพื่อทราบแนวโน้มของสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น

ตัวอย่างที่ 2 เกี่ยวข้องกับตัวอย่างที่ 1 พบว่ามีประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ขาดธาตุอาหาร เพราะ ไม่มีความสามารถจะหาอาหารมาบริโภคได้เพราะยากจนและพบต่อไปอีกว่าที่ยากจนเพราะผลผลิตต่ำเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น อาจารย์ที่สอนวิชาพัฒนาชุมชนกับอาจารย์ภาควิชาเกษตร จึงได้ทำโครงการร่วมกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง ในการที่จะก่อให้เกิด "การเพิ่มผลผลิต" ได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างที่ 3 จากตัวอย่างที่ 2 พบว่าประชาชนส่วนหนึ่งไม่มากนักที่ทำผลผลิตได้สูงแต่ไม่อาจจะสร้างรายได้ที่พอเพียงกับการบริโภคได้ เพราะการจำหน่ายผลผลิตไม่ได้ราคา ดังนั้น อาจารย์ในคณะวิชาวิทยาการจัดการจึงได้อาศัยข้อมูลบางส่วนที่ผ่านทำการวิจัยรูปแบบของการจัดการที่เป็นไปได้สำหรับท้องถิ่นนั้น เพื่อนำเสนอส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ต่อไป

การดำเนินการทั้ง 3 ตัวอย่างนี้ ก็ควรตระหนักว่า วิชาการโดยตัวมันเองไม่ว่าจะเป็นความรู้ปัจจุบัน (Existing Knowledge) หรือความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จะไม่มีคุณ หรือโทษ ทอสังคม ความรู้เป็นเพียงสื่อ (mean) มีไชนัล (end) ดังนั้น ความรู้จะมีคุณหรือโทษก็ขึ้นอยู่กับนำมาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์หรือท้องถิ่น การดำเนินการวิจัยและพัฒนาจะช่วยให้การประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีโทษน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิจัยและพัฒนานั้นจะต้องถือหลักการต่อไปนี้

1. ต้องมีความเชื่อในการพัฒนาโดยศักยภาพภายใน (Endogenous Development) ท้องถิ่นสามารถพัฒนาตนเองด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ถ้าหากหาวิธีการที่เหมาะสมได้และ เชื่อว่าวิธีการแก้ปัญหาไม่ใช่นำเข้า

2. รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการสำรวจ จดบันทึก

3. หากคำตอบในการแก้ปัญหาควยระเบียบวิธีวิจัยอย่างรัดกุม

4. นำวิธีการแก้ปัญหาความรู้ใหม่ที่ใครมาทดลองใช้ในท้องถิ่นนั้น โดยจัดบันทึกอย่างเป็นวิชาการ
5. ปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาให้สมบูรณ์
6. จัดพิมพ์เผยแพร่ความรู้ใหม่ที่ใคร เพื่อให้ผู้สนใจทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

ผลจากการร่วมกันทำวิจัยและพัฒนาตัวเองย่อมจะก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กันแนบแน่นระหว่างสถาบันระดับชุมชน และมีขอบข่ายของภารกิจที่กว้างขวางขึ้นตามลำดับ เช่น ภารกิจอันดับแรก ๆ อาจเริ่มด้วยการทำวิจัยร่วมกัน ตามด้วยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น บางกรณีอาจเลยไปถึงการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับวุฒิ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน ถ้าการปฏิบัติงานของสถาบันเป็นไปเช่นนี้ย่อมแสดงว่าเป็นการทำงานที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่แท้จริง (real need) มากกว่าความต้องการที่เกิดจากความรู้สึก (felt need) แต่เพียงอย่างเดียว

ขั้นการเป็นที่พึ่งชุมชน

การพัฒนาสถาบันเมื่อมาถึงขั้นนี้แล้วจัดได้ว่าใครก้าวสู่ความเป็น "อุดม" ของสถาบันขั้นสูงอย่างแท้จริง สถาบันจะอุดมไปทั่ววิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของชุมชนได้เป็นส่วนใหญ่ สถาบันใดจะพัฒนาเข้าสู่ขั้นนี้ได้พิจารณาได้จากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ระดับบุคคล ส่วนใหญ่ของบุคลากรจะมีความสามารถทางวิชาการถึงขั้นผลิตความรู้สามารถสอนหรือถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี มีคุณธรรมสูงและมีอุดมการณ์เพื่อชุมชน
2. ระดับกลุ่มบุคคล สถาบันมีสาขาวิชาและ/หรือภาควิชาที่สามารถสนองความต้องการส่วนใหญ่ของชุมชนในเขตบริการได้ ทั้งการบริหารงานภายในได้ตามหลักการของอุดมศึกษา
3. ระดับวิทยาลัย
 - 3.1 สถาบันมีน้ำเสียงสนับสนุนอย่างหนักแน่นและยอมรับในความเป็นศูนย์กลางวิทยาการเพื่อการพัฒนาชุมชน
 - 3.2 สถาบันมีระบบสารสนเทศชุมชนครบทุกหรือเกือบทุกสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนในสถาบัน
 - 3.3 สาขาวิชาส่วนใหญ่ในสถาบันสามารถทำวิจัยและพัฒนาได้อย่างกว้างขวางและมีบทบาทที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง

เพื่อให้แต่ละสถาบันทราบได้ว่าขณะนี้การพัฒนาไปถึงขั้นไหนแล้ว จะขอเสนอเครื่องชี้วัดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดง เครื่องชี้วัดระดับการพัฒนาชั้นต่าง ๆ เพื่อการ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชน					
ที่	เครื่องชี้วัด	ชั้นการพัฒนา ตัวเอง	ชั้นการรู้จัก ชุมชน	ชั้นการสร้าง ศักยภาพ	ชั้นการเป็น ที่พึ่งชุมชน
1	<u>ระดับบุคคล</u> มีรอยละของจำนวนบุคลากรที่มี คุณสมบัติสูงตาม 1.1 การถ่ายทอด 1.2 การผลิตความรู้ 1.3 การมีคุณธรรม 1.4 การมีอุดมการณ์	10	30	50	70
2	<u>ระดับกลุ่มบุคคล</u> 2.1 สัดส่วนจำนวนสาขาวิชาที่สนอง ความต้องการชุมชน 2.2 การบริหารงานภายใน	น้อย	ปานกลาง	มาก	ทั้งหมดหรือ เกือบทั้งหมด ดีมาก
3	<u>ระดับวิทยาลัย</u> 3.1 การยอมรับเป็นศูนย์วิทยาการ 3.2 รอยละของจำนวนสาขาวิชาที่มี สารสนเทศ 3.3 รอยละของจำนวนสาขาวิชาที่ ทำวิจัยและพัฒนาชุมชนได้	ปานกลาง	มาก	มากยิ่งขึ้น	มากยิ่งขึ้น
		10	30	50	70
		10	30	50	70

จากตารางอาจพบว่า การพัฒนาในแต่ละข้อไม่สอดคล้องกัน เช่น บางสถาบันอาจมีการพัฒนาตามเครื่องชี้วัดข้อ 1 ไปถึงขั้นที่ 3 ข้ออื่น ๆ อาจอยู่ขั้นที่ 2 แสดงว่าจำเป็นต้องมีการเร่งพัฒนาข้ออื่น ๆ มากขึ้น ส่วนระยะเวลาในแต่ละชั้นของแต่ละสถาบันย่อมขึ้นกับปัจจัยหลายประการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ที่ผู้รับผิดชอบระดับต่าง ๆ จะได้พิจารณากำหนดตามความเหมาะสม

สรุป

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันชั้นสูงสุดของประเทศที่จะต้องอุดมไปด้วยสรรพวิทยาการด้านต่าง ๆ ที่พร้อมจะเอื้ออำนวยต่อความต้องการทาง ๆ ใด สถาบันจะต้องมีการผลิตและส่งสมควมรุ่มูยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะได้แสดงภาวะผู้นำทางวิชาการออกไปประจักษ์ สถาบันอุดมศึกษาซึ่งต้องประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสูงที่จะใช้ทรัพยากรประกอบภารกิจทางวิชาการ แต่จะกระทำโดยผลสมบูรณยอมตองใช้เวลาพัฒนาบุคคลและพัฒนาผลงานค่อนข้างยาวนานและต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ได้นำเสนอไว้ทั้งสี่ขั้นตอนนับเป็นกระสวนหนึ่งของการพัฒนา ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และหวังผลแล้ว เชื่อว่าวันหนึ่งข้างหน้าวิทยาลัยครูจะได้พัฒนาตนเองขึ้นไปสู่การ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

